

RAZSTAVA NARODNE INTIME

V ZAGREBŠKEM ETNOGRAFSKEM MUZEJU, 26. 5. — 13. 7. 1986

Ivanka Vrtovec, kustosinja zagrebškega Etnografskega muzeja je po dolgih šestih letih, odkar je zamisel za razstavo Narodne intime nastala, končno dobila od vodstva in kolektiva muzeja »zeleno luč« za postavitev.

V predgovoru kataloga razstave je zapisala, da »so se konec sedemdesetih, oziroma v začetku osemdesetih let začele v izložbah knjigarn pojavljati razne publikacije na temo ljudska erotična poezija in kaj kmalu se je pokazalo, da naklade posameznih izdaj ne zadostujejo velikemu interesu bralcev. Želja po takšni vrsti literature pa kaže, da nas seksualnost kljub vsem našim verbalnim negiranjem njenega značaja nedopovedljivo privlači in da je Človeku imanentna.« »Prav ta fenomen, lahko beremo dalje, »pa je potrdil moja razmišljanja, da se s pomočjo predmeta današnjemu urbanemu človeku lahko približa prikrito intimno življenje vaškega prebivalstva. Fascinirani smo ob lepoti narodnih noš, njihovih koloritov in okrasov, fascinirani smo ob glasbi, plesu, ob segmentih posameznih obredov in vse to nas toliko zaslepljuje, da se niti spomnimo ne vpašati, kaj pa je pod vsem tem.«

Zakaj je moralo miniti toliko časa od zamisli do uresničitve na videz tako nedolžne in skromne razstave? Ko jo je avtorica prvič predlagala leta 1980, je dobila odgovor — ni primerna. Zdaj, po tolikem času, so ji sicer dopustili, vendar samo deklarativno in z ne prevelikim navdušenjem kolektiva. Strinjam se z avtorico ko pravi, da je že dovolj dolgočasne predstavitve naše kulturne dediščine, suhoparnega prezentiranja, brez duha in brez priokusa življenjskosti. Na dosedanjih muzejskih razstavah nikoli ni bilo govora o bistvenih stvareh, na primer o seksu. Ljudem je treba pokazati gradivo, ki se kopiči v muzejskih depojih ali pa ima še danes svojo uporabno funkcijo, vendar v celoti

vključujoč tudi spolno tematiko ali simboliko. In to je hkrati tudi način, da se v muzej zvabi čim več ljudi. Skoraj bi se lahko vprašali, zakaj naša civiliziranost 20. stoletja odklanja odprt in pošten dialog o spolnosti in seksualnosti, oziroma dopušča samo lascivnost v govoru in delovanju in tako samo povečuje hipokrizijo?

Cilj razstave je torej postavljen tako, da se na temelju predmetnega in tekstualnega gradiva iz zakladnic kulturne dediščine naših narodov, žal z glavnim težiščem samo na hrvaškem etnografskem gradivu, tako materialnem kot duhovnem, prikaže dostopni del intimnega spolnega življenja, vzgoje in prakse, oziroma, da je to prispevek preučevanju in osvetljevanju spolne oziroma seksualne problematike.

Razstavljeni predmeti so izbrani iz jugoslovanskih republiških etnografskih muzejskih fondov in sposojeni od zasebnih lastnikov. Ker teh predmetov nikoli niso sistematično zbirali v zvezi s to tematiko, so na razstavi seveda precejšnje praznine. V razstavljeni zbirki »moralnosti in nemoralnosti« zasledimo od (samo) ženskega spodnjega perila prek afrodizijakov in fetišev, deviških in poročnih pokrival, do kontracepcijskih sredstev, likovno dekorativno zelo zanimivih posteljnih pregrinjal s seksualno simboliko, ki se odraža tudi v vseh razstavljenih predmetih za vsakodnevno uporabo. Vsekakor pa je najbolj domiselna kopica sena z vstavljenimi plastičnimi nogami, ki naj pokažejo, da »naš narod ni od Svetega Duha spočet«.

Razstavo spremlja lično izdelan katalog s kratkimi izvlečki iz doslej obstoječe jugoslovanske literature na temo spolnega življenja. Pohvalno je tudi to, da je ob vhodu moč kupiti repliko originalnega eksponata z razstave — nakurnjaka.

Damjana Pediček